Notitie

afzender Directie Inhoud
opsteller Staf EUZA
telefoon
e-mail

aan

datum *20 november 2026*

betreft *Ambtelijk voorbereide annotaties plenaire COSAC van 6 - 8 december 2026*

Van zondag 6 december tot en met dinsdag 8 december 2026 vindt te Dublin de plenaire COSAC plaats onder Iers Voorzitterschap. De delegatie van het Nederlands parlement bestaat uit de ondervoorzitter van de commissie EUZA van de Eerste Kamer, Eric Kemperman (FVD) en namens de Tweede Kamer de voorzitter van de commissie EUZA Rachel van Meetelen (PVV) en het lid Felix Klos (D66).

Zondag 6 december

18:30 Departure by bus to reception location, Aviva Stadium

19:00 – 22:00 Welcome reception hosted by the Houses of the Oireachtas

22:00 Return by bus to conference hotels

Annotatie
Op zondagmiddag is er ook een bijeenkomst van de presidentiële troika van de COSAC. De troika bestaat uit drie landen: de huidige, de vorige en de volgende voorzitter van de EU (respectievelijk Ierland, Cyprus en Litouwen), en het Europees Parlement als vast lid. Nederland neemt aan deze vergadering niet deel.

De Ambassadeur van Nederland in Ierland, Maaike van Koldam, of haar plaatsvervanger, zal de delegatie een briefing geven over de politieke actualiteit in Ierland en over de prioriteiten van Ierland voor het EU-voorzitterschap. Tijd ntb.

Maandag 7 december

08:00 – 09:00 Meetings of political groups

09:15 Welcoming address by Ceann Comhairle of Dáil Éireann
- Ms Verona Murphy TD

Opening Session by the Cathaoirleach of the Joint Committee on European Union Affairs
- Mr Barry Ward TD

09:45 Procedural questions and miscellaneous matters
- Adoption of the agenda of the LXXVI COSAC Plenary
- Briefing on the Presidential Troika Meeting
- Presentation of the 46th COSAC Biannual Report
- Information regarding the proposed amendments to the Rules of Procedure
- Letters received by the Presidency
- Any other business

Annotatie
COSAC Rapport
Elk half jaar presenteert het COSAC-secretariaat het rapport met de resultaten van de beantwoording van de COSAC-questionnaire. De questionnaire is in augustus 2026 verzonden aan de nationale parlementen en betrof de volgende onderwerpen:
- parlementaire samenwerking en democratische weerbaarheid in een onzekere wereld;
- EU-uitbreiding en de toekomst van Europa's nabuurschap;
- klimaatadaptatie, eerlijke transitie en de VN-doelen voor duurzame ontwikkeling (SDG's);
- een veilige digitale eengemaakte markt.
De beantwoording van de questionnaire is in de commissie EUZA voor instemming voorgelegd.

Voorgestelde amendementen op het reglement (rules of procedure) van de COSAC
Het eerste voorgestelde amendement heeft als doel het aannemen van contributies en amendementen bij twee derde meerderheid mogelijk maken (is nu: drie vierde meerderheid (art. 7.5)). Het tweede voorgestelde amendement beoogt het voorstel de staande praktijk voor het aannemen van conclusies te codificeren (in art. 10.1), namelijk volgens dezelfde procedure als voor de aanname van contributies (is nu niet gespecificeerd). Hetzelfde voorstel is in 2025 ook besproken, maar is toen niet ter stemming gebracht.
Dit onderwerp is geagendeerd bij de bijeenkomst voor commissievoorzitters/delegatieleiders om 15.30u met het oog op mogelijke stemming tijdens de slotsessie op dinsdag.

Ontvangen brieven
Andorra, Armenië, Kosovo en Monaco hebben het verzoek gedaan om als waarnemer deel te nemen aan de COSAC-bijeenkomst. Deze verzoeken zijn ingewilligd.

Daarnaast is een verzoek ontvangen van commissievoorzitters Europese of internationale zaken van parlementen in Duitsland, Litouwen, Denemarken, Estland, Finland, Letland, Polen, Noorwegen en IJsland om een sessie in het programma te wijden aan de situatie in Oekraïne met een *keynote* van de voorzitter van de commissie voor Europese Zaken van het Oekraïense parlement. Het Ierse voorzitterschap heeft daarop geantwoord dat het programma al vast stond, maar heeft in de al geplande sessie over EU-uitbreiding tijd ingelast voor de voorgestelde spreker om over de situatie in Oekraïne te spreken.

10:30 – 12:00 Session I: Priorities of the Irish Presidency of the Council of the European Union
Adresses
- Mr Simon Harris TD, An Tánaiste and Minister for Finance
- Mr Thomas Byrne TD, Minister of State for European Affairs

Debate

Annotatie
Het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie is van 1 juli 2026 tot 31 december 2026 in handen van . Het motto van het Iers Voorzitterschap is: *Kracht met eenheid (Strength with Unity).*

Het Iers Voorzitterschap heeft drie overkoepelende prioriteiten:
- Concurrentievermogen: bevordering van welvaart en welzijn;
- Waarden: het onmisbare fundament van onze Unie handhaven;
- Veiligheid: bescherming van onze burgers.

Tijdens het Iers Voorzitterschap wordt ook verder onderhandeld over het toekomstig Meerjarig Financieel Kader.
Het volledige programma met de uitwerking van de prioriteiten treft u hier.

12:00 Family Photo
12:15 – 13:30 Buffet lunch

13:30 – 15:30 Session II: EU Enlargement and the Future of Europe's Neighbourhood
Keynote speakers
- Mr Séamus Boland, President of the European Economic and Social Committee
- Mr Sven Simon MEP, Chair of the Constitutional Affairs Committee, European Parliament
- Prof John O'Brennan, Jean Monnet Professor of European Integration, Maynooth Univerity

Perspectives of Enlargement Countries
- Dr Cristina Gherasimov, Deputy Prime Minister for European Integration, Moldova
- Mr Ferit Hoxha, Minister for Europe and Foreign Affairs, Albania

Special Keynote Address on the situation in Ukraine
- Ms Ivanna Klympush-Tsintsadze, Chair of the Committee on Ukraine's Integration into the European Union

Debate

Annotatie

Uitbreiding

Het Ierse voorzitterschap ziet uitbreiding van de EU als een geostrategische investering in vrede, veiligheid, stabiliteit en welvaart van Europa. Het wil kandidaat-lidstaten ondersteunen in aanloop naar toetreding tot de EU conform de op verdiensten gebaseerde (*merit based*) benadering.

Uitbreidingspakket

Op 4 november 2026 publiceerde de Europese Commissie het Uitbreidingspakket voor 2026. Dit pakket beschrijft de voortgang van de kandidaat-lidstaten van het afgelopen jaar. Uitbreiding van de EU staat hoog op de lijst van prioriteiten van de EU en is in toenemende mate een investering in de collectieve veiligheid van Europa, aldus de Commissie. Montenegro, Albanië, Oekraïne en Moldavië zijn het verst gevorderd met hervormingsmaatregelen. Montenegro ligt voorop in dit proces en zou volgens de Commissie de onderhandelingshoofdstukken die nog open staan, tegen het einde van het jaar voorlopig kunnen worden gesloten. De inzet van Albanië is om de hoofdstukken in 2027 voorlopig af te kunnen sluiten, Oekraïne en Moldavië richten zich op eind 2028. De Commissie beoordeelt deze doelen in alle drie de gevallen als ambitieus, maar haalbaar.
De Commissie zal voor deze vier landen indicatieve roadmaps presenteren voor stappen in het toetredingsproces, mits deze landen hun hervormingstempo behouden.

EU-uitbreiding: Preparing for a wider Union

Op 6 oktober 2026 publiceerde de Europese Commissie een mededeling met daarin voorstellen voor de wijze waarop de EU zich zou moeten voorbereiden op uitbreiding. De mededeling richt zich op pre-uitbreidingsevaluaties, voorstellen voor het versterken van geleidelijke integratie en waarborgen voor toekomstige toetredingsverdragen.

Op 16 november 2026 is de kabinetsappreciatie van deze mededeling naar de Kamer gestuurd. Daarin worden de volgende kernpunten genoemd:
- Het kabinet vindt hervorming van de Unie essentieel om eensgezind en daadkrachtig te kunnen optreden en beschouwt veel van de door de Commissie voorgestelde hervormingsopties als een belangrijke stap in die richting.
- Het kabinet ziet geleidelijke integratie als aanvulling op de route naar volwaardig EU-lidmaatschap, mits met oog voor randvoorwaarden.
- Het kabinet zet in op stevige waarborgen in nieuwe toetredingsverdragen.

AIV-advies mbt uitbreiding EU

De Adviesraad Internationale Vraagstukken heeft op 15 juni 2026 een advies uitgebracht 'Een nieuw momentum voor de uitbreiding van de Europese Unie'. Dit advies bevat aanbevelingen voor de kabinetsinzet. Op 25 september 2026 is de kabinetsappreciatie van dit advies aan de Kamer gestuurd.

Eerste Kamer
De commissie EUZA heeft aangegeven te willen wachten op de kabinetsappreciatie van het uitbreidingspakket voor 2026 voor het eventueel in behandeling te nemen.
De Commissiemededeling *Preparing for a wider Union* staat op 24 november 2026 geagendeerd voor inbreng. Het onderwerp uitbreiding is ook ter sprake gekomen in de Algemene Europese Beschouwingen (29 september 2026).

Situatie in Oekraïne
[Ingelaste keynote over de actuele situatie in Oekraïne]
Sinds de grootschalige invasie van Rusland in Oekraïne op 24 februari 2022 worden aanvallen tussen Rusland en Oekraïne uitgevoerd,Op 17 november 2026 heeft Oekraïne een deel van de Krimbrug verwoest. De brug vormt de verbinding tussen het Russische vasteland en het door Rusland geannexeerde schiereiland de Krim. De Nederlandse wapenfabrikant Destinus wordt geassocieerd met deze aanval. In reactie op de aanval op de Krimbrug heeft Russische president Poetin vergeldingsaanvallen aangekondigd. Zo worden op 20 november 2026 grootschalige raket- en droneaanvallen gemeld.
Op 19 november heeft een neergekomen projectiel de Nederlandse ambassade in Kyiv beschadigd. De Russische ambassadeur is daarop door minister Berendsen van Buitenlandse Zaken ter verantwoording geroepen.

In Abu Dhabi vonden van 11 t/m 13 november nieuwe vredesonderhandelingen plaats tussen Amerikaanse, Russische en Oekraïense onderhandelaars. De landen hebben bekend gemaakt dat de EU mogelijk ook deel zal nemen aan toekomstige gesprekken.

De Europese Commissie heeft op 18 november wetgevingsvoorstellen gepresenteerd om Oekraïne in 2027 tot 45 miljard euro aan aanvullende financiële steun te verlenen. De voorstellen volgen op de in december 2025 vastgestelde lening van 90 miljard euro. De lening aan Oekraïne hoeft pas betaald te worden als het land herstelbetalingen ontvangt van Rusland. Als Rusland deze betalingen weigert, dan heeft de EU volgens de Europese Commissie het recht om de geïmmobiliseerde Russische activa te gebruiken om de leningen terug te betalen. De voorgestelde lening zal tijdens de Buitengewone Europese Raad op 26 en 27 november worden besproken.

15:30 – 17:00 Meeting of the Chairpersons and Delegation Leaders of COSAC
- Consideration of the Proposed amendments to the COSAC Rules of Procedure
- Consideration of the draft conclusions and contributions of COSAC

Annotatie
Voorgestelde conclusies en contributies
Ter voorbereiding op de bijeenkomst heeft het Ierse voorzitterschap een conceptversie laten circuleren van de zogenaamde 'conclusions' en 'contributions' van de COSAC. Eventuele amendementen kunnen naar verwachting in de dagen erna worden ingediend. Doorgaans dienen de delegatie van Eerste en Tweede Kamerleden, waar mogelijk en voor zover gewenst, gezamenlijk amendementen in.

In deze sessie wordt een geconsolideerde tekst met de ingediende amendementen besproken door de delegatieleiders. De geconsolideerde tekst is een compromistekst die in de troika-vergadering (op 6 december) wordt vastgesteld.

In haar vergadering van 17 april 2012 heeft de commissie ESO (voorganger van EUZA) besloten: *"Overwegende dat deelnemende Kamerleden niet met een mandaat van de commissie aan de COSAC deelnemen, gelet op het feit dat het politieke debat over de tijdens de komende COSAC geagendeerde onderwerpen primair in de nationale parlementen thuishoort, en dat deze onderwerpen daar een gedegen discussie vergen die niet altijd tot politieke consensus leidt of hoeft te leiden, bepleit de commissie terughoudendheid bij het formuleren van (al te stellige) conclusies van de COSAC over de (on)wenselijkheid van Europese maatregelen ter zake van de geagendeerde onderwerpen. Dit hoeft evenwel aan een inhoudelijke gedachtewisseling tijdens de COSAC niet in de weg te staan."* Dit standpunt is meermaals herbevestigd door de commissie EUZA. Het is echter de ervaring dat de contributies met name de laatste jaren politieker zijn geworden.

Het reglement van orde van COSAC bepaalt dat de bijdragen van de COSAC geenszins bindend zijn voor de nationale parlementen en hun standpuntbepaling onverlet laten (1.3). Conclusies en contributies worden in de regel bij consensus aangenomen.

Voorgesteld wordt om de ondervoorzitter van de commissie, die als delegatieleider deelneemt, tijdens de meeting of Chairpersons naar bevind van zaken te laten handelen en indachtig bovenstaande uitspraak van de commissie in 2012.

De *COSAC Voting Guide* (ook in de reader opgenomen) bevat meer informatie over de stemprocedures.

Voorgestelde amendementen op het reglement van de COSAC
De voorgestelde amendementen omvatten twee wijzigingen:
1. artikel 7.5: het aannemen van contributies en amendementen bij twee derde meerderheid (is nu: drie vierde meerderheid). Tegelijkertijd blijft gelden dat de meerderheid moet bestaan uit minstens de helft van alle mogelijke stemmen.
2. artikel 10.1: codificatie van de staande praktijk voor het aannemen van conclusies, namelijk volgens dezelfde procedure als voor de aanname van contributies (procedure voor het aannemen van conclusies is nu niet vastgelegd).
Hetzelfde voorstel is in het najaar van 2025 ook besproken. Het initiatief kreeg brede steun, maar is niet ter stemming gebracht vanwege bezwaren van één van de delegaties.

Procedure
Wijzigingen van het reglement moeten met unanimiteit van de aanwezige delegaties worden aangenomen (art. 11). Iedere delegatie heeft één stem. Er geldt een quorum van twee derde van de delegaties (19 delegaties). Een mogelijke stemming over het voorstel zou tijdens de slotsessie plaatsvinden.

19:30 Dinner, Convention Centre Dublin

Dinsdag 8 december

09:00 – 10:30 Session III: Climate Adaptation, Just Transition and the Delivery of the UN Sustainable Development Goals

Keynote speakers

- Dr Costas Kadis, Commissioner for Fisheries and Oceans, European Commission
- Mr Ivailo Kalfin, Director-General, European Foundation for the improvement of living and working conditions (Eurofound)
- Mr David Donoghue, former Permantent Representative of Ireland to the UN

Debate

Annotatie

Klimaatadaptatie
Climate Resilience Framework
Op 26 oktober 2026 presenteerde de Europese Commissie het *EU Framework for Climate Resilience*. Met het Framework wil de Commissie Europa beter in staat stellen te anticiperen op, zich voor te bereiden op en om te gaan met klimaatrisico's. Daarbij heeft de Commissie ook een wet over klimaatbestendigheid gepresenteerd die voorziet in een gemeenschappelijk referentietraject voor de opwarming van de aarde.

Commissievoorzitter Von der Leyen benoemde in haar Staat van de Unie-toespraak in september 2026 ook plannen om de capaciteit van Europa te versterken om te reageren op klimaatextremen, zoals een Europees hittegolfplan en Europees waterinitiatief. Deze voorstellen zijn ook in het Werkprogramma van de Europese Commissie voor 2027 opgenomen en zullen afzonderlijk op een later moment worden gepresenteerd.

Nationale Adaptatiestrategie

De Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS) is de overkoepelende Nederlandse strategie van klimaatadaptatie. De eerste NAS verscheen in 2016. Eind 2026 wordt er een nieuwe NAS verwacht. Deze nieuwe strategie bevat een nog grondigere analyse en bredere aanpak om Nederland veerkrachtig en weerbaar te houden. Dat geldt voor zowel Europees als voor Caribisch Nederland. Deze nieuwe NAS zal zich zowel richten op de ambities voor de lange termijn als op aanpassingen op de korte termijn.

Just transition
E210025 - Voorstel voor een verordening inzake de oprichting van een sociaal klimaatfonds
Op 14 juli 2021 heeft de Europese Commissie het Fit-for-55 pakket gepresenteerd. Een van de voorstellen in het pakket is het voorstel voor een verordening tot oprichting van het Sociaal Klimaatfonds. Het fonds wordt opgericht om de sociale gevolgen van de emissiehandel (EU – ETS) in de sectoren gebouwen en wegvervoer aan te pakken. Een deel van de opbrengsten wordt ingezet om kwetsbare groepen te ondersteunen en de klimaattransitie rechtvaardig en inclusief te maken.

Op 24 juni 2025 stuurde de staatssecretaris van SZW de laatste stand van zaken met betrekking tot de Nederlandse invulling van het Sociaal Klimaatfonds. De commissie I&W/VRO heeft op 27 november 2025 schriftelijk overleg gevoerd over deze invulling.

E260019 - Herziening Europese emissiehandelssysteem (EU ETS)
Op 17 juli 2026 heeft de Europese Commissie een nieuw voorstel gepresenteerd voor de herziening van het Europees emissiehandelsysteem (EU-ETS). De herziening is gericht op het combineren van klimaatdoelstellingen met het versterken van de Europese concurrentiepositie en het ondersteunen van de industrie bij de verduurzaming. Ook wordt de ETS uitgebreid naar de lucht- en scheepvaart.
De commissie EZ/KGG heeft op 21 oktober 2026 vragen gesteld aan de minister van KGG.

Sustainable Development Goals (SDG's)
De SDG's zijn zeventien doelen voor 2030 op het gebied van duurzame ontwikkeling (zoals armoede, onderwijs en klimaat) die in 2015 door de 193 landen die lid zijn van de Verenigde Naties aangenomen zijn. Het CBS brengt jaarlijks de Monitor Brede Welvaart en Sustainable Devolopment Goals uit, waarin de voortgang van Nederland op deze doelen wordt vastgelegd. Ook stuurt de regering jaarlijks een SDG-rapportage aan de Tweede Kamer, met daarin de SDG-voortgang en hoe de Rijksoverheid en bedrijven, decentrale overheden, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en jongeren hieraan bijdragen. In 2026 was volgens deze rapportage op 35% van de doelen voldoende vooruitgang te zien in Nederland.

11:00 – 12:30 Session IV: A Safe and Secure Digital Single Market
Keynote speakers
- Dr Anu Talus, Chair of the European Data Protection Board
- Prof Jane Suiter, Professor of Political Communication, Dublin City University

Debate

Annotatie
Het Ierse Voorzitterschap acht het van groot belang dat de digitale eengemaakte markt mee blijft gaan met de tijd, met name op het gebied van digitale veiligheid en (cyber-) weerbaarheid.

DSA en DMA
In juli 2022 zijn de Digitaledienstenverordening (DSA) en Digitalemarktenverordening (DMA) aangenomen. Met deze Verordeningen beoogt de Commissie om de invloed van grote techbedrijven in te perken. De DMA legt grote platforms ('poortwachters') extra verplichtingen op zoals een verbod op het voortrekken van eigen diensten, de verplichting om vooraf geïnstalleerde apps verwijderbaar te maken en het mogelijk maken van berichtenuitwisseling tussen verschillende chatapps. De Europese Commissie ziet zelf toe op de naleving en kan sancties opleggen, zoals eerder tegen Google, Apple en Meta.

De DSA moet gebruikers van online platforms beter beschermen en hen meer controle geven over wat zij online zien. Platforms moeten transparant zijn over aanbevelingen, een optie zonder profilering aanbieden en stoppen met het gericht adverteren voor minderjarigen of op basis van gevoelige persoonsgegevens. Daarnaast moet de Verordening zorgen voor een snellere verwijdering van illegale content, de aanpak van desinformatie en strengere veiligheidseisen voor online verkochte producten.

Digitaal pakket
Op 19 november 2025 publiceerde de Europese Commissie het digitaal pakket met nieuwe initiatieven en omnibusvoorstellen op het gebied van digitalisering en het versterken van het digitaal concurrentievermogen van de Unie en de digitale eengemaakte markt.
Het voorstel voor de Omnibus Digitaal wijzigt verschillende Europese Verordeningen en Richtlijnen, met name met betrekking tot data en cybersecurity. De Omnibus AI wijzigt de AI-verordening, onder andere door de toepassing van de regels voor hoog-risico AI-systemen uit te stellen en het gebruik van bijzondere persoonsgegevens voor bias-detectie en -correctie toe te staan voor alle AI-systemen.

Eerste Kamer
Als onderdeel van de behandeling van het digitaal pakket heeft de Eerste Kamer een parlementair behandelvoorbehoud ingesteld en daarnaast rapporteurs aangesteld. Na een mondeling overleg met de staatssecretarissen van EZK en van J&V waarin informatieafspraken zijn gemaakt is het parlementair behandelvoorbehoud op 24 maart 2026 opgeheven.

De rapporteurs hebben tussenverslagen uitgebracht over verschillende gesprekken die ze hebben gevoerd met maatschappelijke organisaties over onder andere de implicaties van de voorgestelde wijzigingen van de AI-verordening en de AVG, de samenhang met het bestaande wettelijke kader en de verwachte impact van de voorstellen op de bescherming van grondrechten, zoals het recht op privacy en gegevensbescherming.

Op 16 november 2026 was er een interparlementaire uitwisseling over de Digitaledienstenverordening in het Europees Parlement. Hier heeft het lid Recourt (PRO) aan deelgenomen. Onderwerpen waren de integriteit van verkiezingen en hoe de Digitaledienstenverordening een juridisch kader biedt voor tegengaan van desinformatie en verkiezingsinmenging.

Nederland: Cyberbeveiligingswet en Wet weerbaarheid kritieke entiteiten
De Nederlandse Cyberbeveiligingswet (Cbw) en Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) implementeren respectievelijk de NIS2-Richtlijn en de CER-Richtlijn. De wetten zijn op 15 augustus 2026 in werking getreden. Met de implementatie van deze richtlijnen moet de digitale en fysieke weerbaarheid van vitale organisaties worden versterkt tegen dreigingen zoals cyberaanvallen en sabotage.

De wetten creëren een aantal nieuwe verplichtingen waaronder een registratieplicht bij het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC), een zorgplicht voor risicobeheersing, een meldplicht bij significante incidenten en een wettelijk verankerde eindverantwoordelijkheid en trainingsplicht voor bestuurders. De Cbw en Wwke gelden voor ruim 8.000 organisaties in 18 essentiële en belangrijke sectoren zoals energie, zorg, vervoer en overheden.

12:30 – 12:40 Closing Session
- Adoption of the proposed amendments to the COSAC Rules of Procedure
- Adoption of conclusions and contributions of COSAC

12:40 Closing Address
- Mr Barry Ward TD, Cathaoirleach of the Joint Committee on European Union Affairs

12:45 – 13:45 Buffet Lunch